

ZÁRÓJELENTÉS (2009. december 1.)

a 2006/18/176.02.01 számú Átmeneti Támogatás projekt keretén belül „Natura 2000 területek fenntartási terveinek elkészítése és ehhez kapcsolódó szolgáltatások elvégzése” című projekthez

1/2. sz. melléklet **Berhidai-löszvölgyek (HUBF20024) Natura 2000 terület fenntartási terve**

Készítette a KvVM FI irányításával, a KvVM megbízásából a

VÁTI Magyar Regionális Fejlesztési
és Urbanisztikai Nonprofit Kft.

**VÁTI Magyar Regionális Fejlesztési és
Urbanisztikai Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság
1016 Budapest, Gellérthegy u. 30-32**

Budapest 2009.

- A megbízó témafelelőse:* *Pallag Orsolya*
projektfelölős, vezető főtanácsos KvVM TSZÁT
Nemzeti parki és tájvédelmi Főosztály,
- A megbízó projektasszisztense:* *Vozár Ágnes tanácsos KvVM TSZÁT*
Természetmegőrzési Főosztály
- Az érintett nemzeti park igazgatóságok kapcsolattartói:*
Mészáros András
természetvédelmi referens, BfNPI
- Vállalkozó képviselője:* *Göncz Annamária*
projektvezető helyettes, VÁTI Nonprofit Kft.
- Vállalkozó szakmai témafelelőse:* *Dr. Podmaniczky László*
projektvezető, egyetemi docens, SZIE KTI
- Vállalkozó projektasszisztense:* *Faragóné Huszár Szilvia*
területrendezési tervező, VÁTI Nonprofit Kft.
- Felelős területi szakértő:* *Kenyeres Zoltán*
biológus, ACRIDA Bt.
- Területi szakértők:* *Dr. Tóth Sándor*
zoológus, magánkutató
Sáringer-Kenyeres Tamás
növényvédelmi szakmérnök, Pannónia Kft.
Kassai Ferenc
zoológus, ACRIDA Bt.
- Segítséget nyújtott:* *Mészáros András*
természetvédelmi referens, botanikus, örkerületvezető,
BfNPI
Tóth Szabolcs
birtokügyi és vagyonkezelői szakreferens, BfNPI
- További szakértők, tervezők* *Dr. Skutai Julianna*
agrárkörnyezet-gazdálkodási szakértő, SZIE KTI
Marticsek József
agrárszakértő, MME
Dr. Pataki György
kommunikációs felelős szakértő, SZIE KTI
Kelemen Eszter
kommunikációs szakértő, SZIE KTI
Bodorkós Barbara
kommunikációs munkatárs, SZIE KTI
Kalóczkai Ágnes
kommunikációs munkatárs, SZIE KTI
Megyesi Boldizsár
kommunikációs munkatárs, SZIE KTI
Sipos Balázs
gyakornok, SZIE-KTI
Schneller Krisztián
területrendezési tervező, VÁTI Nonprofit Kft.
Staub Ferenc
térinformatikus munkatárs, VÁTI Nonprofit Kft.

Budapest, 2009. december

Tartalomjegyzék

<i>Bevezető</i>	<i>1</i>
I. Natura 2000 fenntartási terv	3
1. A terület azonosító adatai	4
1. 1. Név	4
1. 2. Azonosító kód	4
1. 3. Kiterjedés	4
1. 4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek	4
1. 5. Érintett települések	5
1. 6. Jogi helyzet	5
1. 7. Tervezési és egyéb előírások	5
2. Veszélyeztető tényezők	7
3. Kezelési feladatok meghatározása	7
3. 1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése	7
3. 2. Kezelési javaslatok	8
3. 2. 1. Egységes kezelési előírások	10
3. 2. 2. Kezelési egységekre vonatkozó kezelési javaslatok	10
3. 2. 2. Élőhely-rekonstrukció és élőhely-fejlesztés	18
3. 2. 3. Fajvédelmi intézkedések	18
3. 2. 4. Kutatás, monitorozás	18
3. 2. 4. 1. Faj szintű monitorozás	19
3. 2. 4. 2. Közösség szintű monitorozás	19
3. 2. 4. 3. Élőhely szintű monitorozás	19
3. 2. 4. 4. Területkezelések hatásainak monitorozása	19
3. 3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogszabályok és a tulajdonviszonyok függvényében	19
3. 3. 1. Agrártámogatások	19
3. 3. 1. 1. Jelenlegi működő agrártámogatási rendszer	19
3. 3. 1. 2. Javasolt agrártámogatási rendszer	21
3.3.2. A javasolt Natura 2000 kifizetés integrálása egyéb támogatási programokkal	23
3. 4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja	23
3. 4. 1. Felhasznált kommunikációs eszközök	23
3. 4. 2. A kommunikáció címzettjei	24
3. 4. 3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel	25
II. A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció	28
1. A tervezési terület alapállapot jellemzése	29
1. 1. Környezeti adottságok	29
1. 1. 1. Éghajlati adottságok	29
1. 1. 2. Vízrajzi adottságok	29
1. 1. 3. Geológiai, geomorfológiai adottságok	30
1. 1. 4. Talajtani adottságok	30
1. 1. 5. Tájhasználat-változás	30
1. 2. Természeti adottságok	31
1. 2. 1. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek	34
1. 2. 2. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok	40

1. 2. 3. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok	43
1. 2. 4. A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok	47
1. 3. Területhasználat	75
1. 3. 1. Művelési ág szerinti megoszlás	75
1.3.1.1. A terület jellemzése az ökotípusos földhasználati modellben	76
1. 3. 2. Tulajdoni viszonyok	82
1. 3. 3. Területhasználat és kezelés	82
1. 3. 3. 1. Mezőgazdaság	82
1. 3. 3. 2. Erdőgazdálkodás	83
1. 3. 3. 3. Vadgazdálkodás halászat, horgászat	84
1. 3. 3. 4. Vízgazdálkodás, halgazdálkodás	85
1. 3. 3. 5. Turizmus	85
1. 3. 3. 6. Ipar	85
1. 3. 3. 7. Infrastruktúra	86
1. 3. 3. 8. Települési viszonyok, területfelhasználási konfliktusok	86
2. Felhasznált irodalom	87

III. MELLÉKLETEK

1. sz. melléklet: A tervezési terület átnézeti légifotója	90
2. sz. melléklet: A tervezési terület átnézeti topo gráfiai térképe	91
3. sz. melléklet: A tervezési terület DTA-50 átnézeti térképe	92
4. sz. melléklet: A tervezési terület jogi oltalom alatt álló területei	–
5. sz. melléklet: A tervezési terület érintettsége az országos ökológia hálózatban	93
6. sz. melléklet: A tervezési terület kiemelten és fokozottan érzékeny felszín alatti vizei	94
7. sz. melléklet: A tervezési terület talajtérképe	95
8. sz. melléklet: A tervezési terület felszínborítási térképe	96
9. sz. melléklet: A tervezési terület szántó földi művelési alkalmassága	97
10. sz. melléklet: A tervezési terület erdőtelepítési alkalmassága	98
11. sz. melléklet: A tervezési terület környezeti érzékenysége	99
12. sz. melléklet: A tervezési terület ökotípusos földhasználati rendszere	100
13. sz. melléklet: A tervezési terület kezelési szempontból jelentős növényfajai	101
14. sz. melléklet: A tervezési terület kezelési szempontból jelentős állatfajai	102
15. sz. melléklet: A tervezési terület Á-NÉR élőhelyeinek térképe	103
16. sz. melléklet: A tervezési terület Natura 2000 élőhelyeinek térképe	104
17. sz. melléklet: A tervezési terület kezelési egységeinek térképe	105
18. sz. melléklet: A tervezési terület AKG célprogramja	106
19. sz. melléklet: A tervezési terület erdeinek jellemző adatai	107
20. sz. melléklet: Natura 2000 területek egységes kezelési előírásai	113
21. sz. melléklet: Alkalmazott kommunikációs eszközök és eredmények	126
22. sz. melléklet: Az érintett települések településszerkezeti tervei	136
23. sz. melléklet: A fenntartási terv véleményezése	137

Ábrák, táblázatok	144
-------------------	-----

Digitális melléklet	144
---------------------	-----

IV. Natura 2000 fogalomtár	145
-----------------------------------	------------

BEVEZETŐ

A Natura 2000 területek az európai, közösségi jelentőségű ritka és veszélyeztetett fajok illetve élőhelyeik hálózatát alkotják. Kijelölésük célja a közösségi szinten kiemelt fajok és élőhelyek kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fejlesztése, illetve helyreállítása. A védelem céljait az Európai Unió két irányelvében határozta meg, amelyekben egyben kötelezi is a tagországokat a Natura 2000 hálózat lehatárolására. Magyarországon 2004-re 512 db, összesen közel 20000 km² (2 millió ha) kiterjedésű Natura 2000 terület került kijelölésre. Ezzel hazánk a pannon biogeográfiai régió tagjaként jelentős mértékben járul hozzá Európa természeti értékeinek megőrzéséhez.

A hazai Natura 2000 területek kijelölését az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) sz. kormányrendelet határozza meg, a területek helyrajzi szám szintű kihirdetése pedig az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészeletről szóló 45/2006. (XII. 8.) sz. KvVM rendeletben található.

Az irányelvek céljainak teljesítése érdekében a tagállamok a Natura 2000 területekre fenntartási terveket készítenek. Ezekben többek között rögzítik a természetvédelmi célkitűzéseket és a területhasználókkal *együtt* kialakított kezelési előírásokat javaslatok formájában. Ezek alapját képezhetik az egyes területeken igényelhető agrár-környezetgazdálkodási kifizetéseknek, amelyek az aktuális agrár-környezetgazdálkodási jogszabályokban jelennek meg. A fenntartási terv azonban földhasználati szabályokat nem állapít meg.

Hazánkban a fenntartási tervek készítése 2008-ban, jelen projekt keretében, uniós forrásból finanszírozott formában indult el. A tervezést végigkísérte egy új típusú, széles körű és nyílt kommunikáció, amely lehetőséget biztosított minden érintett számára a tervezésbe való bekapcsolódásra.

A fenntartási tervek kiemelt céljai a következők:

1. Az egyes Natura 2000 területek érintettjei – földtulajdonosok, gazdálkodók és egyéb területhasználók – megismerhessék azokat a természetvédelmi értékeket, szempontokat, amelyek a terület kijelölését szükségessé tették.
2. Az érintettekkel közösen olyan gazdálkodási előírások fogalmazódjanak meg, amelyek betartásával – egyfajta önkéntes feladatvállalás formájában – a területen gazdálkodók közreműködnek a természeti értékek megőrzésében és gyarapításában.
3. A területek részletes ismertetésével, a javasolt kezelési és földhasználati módok bemutatásával segítséget, iránymutatást nyújtson a gazdálkodóknak, valamint rajtuk kívül egyéb földhasználóknak, önkormányzatoknak, lehetséges beruházóknak, fejlesztőknek és a Natura 2000 területtel érintett lakosoknak.
4. A nyílt tervezési folyamatban a különböző érdekcsoportok álláspontja tükröződjön és párbeszéd alakuljon ki a területek jó kezelése érdekében és mindez tanulsággal szolgáljon majd a további Natura 2000 területek fenntartási terveinek készítésekor.

A tervezés eredményeként elkészült 20 Natura 2000 terület (összesen 45000 ha) fenntartási terve és a terv megalapozó dokumentációja. A megalapozó dokumentáció a felhasználók széles körének információkat nyújt az élő és élettelen természeti értékekről, valamint összegzi és értékeli a jelenlegi területhasználatot. A terv tartalmazza azokat az agrártámogatási rendszerbe illeszthető, művelési ághoz köthető, illetve nem köthető kezelési előírásokat,

melyeket a felhasználók tervek, pályázatok készítésekor, konkrét területkezelési tevékenységek megvalósítása során fel tudnak használni, illetve amelyeket a hatósági szervek államigazgatási döntéseknél alkalmazni tudnak. A fenntartási terv az ideális területkezelések végrehajtását segítő támogatási rendszerek mikéntjére vonatkozóan is javaslatokat fogalmaz meg, amiket a különböző állami, uniós stb. támogatási rendszerek kialakítása, pályázati támogatások megítélése során tudnak figyelembe venni a döntéshozók. A terv mellett egy tájékoztató kiadvány is készült az érintett területhasználóknak, gazdálkodóknak, kezelő szervezeteknek. Szakmai anyagként kidolgozásra került a további fenntartási tervezést megalapozó tervezési és kommunikációs tapasztalatok összefoglalásával egy módszertani segédlet is.

Jelen dokumentáció a Natura 2000 terület fenntartási terv teljes – tervi és megalapozó anyag – egyeztetés utáni változata. A tervi anyag rész 2009. szeptemberében egyeztetési anyagként az országos és területi illetékességű érintett szervezeteknek, valamint gazdálkodóknak véleményezés céljából kiküldésre került. A tervek egyeztetése az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) Korm.rend szerint történt. A megbízóval egyeztetett álláspont alapján a tervben az elfogadott észrevételek visszavezetésre kerültek.

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Berhidai- löszvölgyek kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület

1.2. Azonosító kód

HUBF20024

1.3. Kiterjedés

108 ha¹

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló élőhelyek és/vagy fajok

Közösségi jelentőségű élőhelytípus	Natura 2000 kód
*Szubkontinentális peripannon cserjések	40A0
*Meszes alapkőzetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (<i>Festuco-Brometalia</i>) fontos orchidea-lelőhelyei	6210
*Síksági pannon löszgyepek	6250
Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>)	6510

* kiemelt jelentőségű

Közösségi jelentőségű állatfaj

Magyar tarsza (<i>Isophya costata</i>)	4048
--	------

A jelölő élőhelyek és fajok a Natura 2000 területek adatlapjait (Standard Data Form 2008.) alapul véve a nemzeti parkigazgatóságok 2009. évi jelentése, valamint a fenntartási tervek készítését megalapozó 2009. évi botanikai/zoológiai felméréseknek a SDF adatbázistól eltérő, illetve azt módosító eredményei alapján kerülnek feltüntetésre. Ezek ismertetése és indoklása a megalapozó dokumentáció részét képezi. A tervi munkarészben szereplő fenntartási javaslatok az új felmérések eredményein alapulnak.

¹ (Standard Data Form 2008.) alapján. A vizsgálati elemzések egy része GRID formátumú adatokkal készült, a cellák kiterjedése 1 hektár volt. A térinformatika elemzések és statisztikák készítése kapcsán előfordulhatnak olyan típusú pixelhibák, mely a területek kis mértékű eltérését okozzák a megalapozó dokumentációban.

1.5 Érintett települések

Berhida

1.6 Jogi helyzet

A Berhidai-löszvölgyek (HUBF20024) jóváhagyott kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület. A terület jelenleg nem áll természetvédelmi oltalom alatt, kezelési tervvel nem rendelkezik.

Egyéb védettségi kategóriák

Országos jelentőségű védett természeti terület: nincs

Országos ökológiai hálózat: A terület az országos ökológiai hálózatban legnagyobb arányban mint magterület (45,06 %), ezt követően mint ökológiai folyosó (39,72%) azonosított.

Egyéb nemzetközi védelemben részesülő terület: nincs

Természetvédelmi kezelés szervei

Illetékes I. fokú természetvédelmi hatóság: Közép-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség (a továbbiakban: illetékes KöTeViFe).

Működési területében érintett nemzeti park igazgatóság: Balaton-felvidéki Nemzeti Park (a továbbiakban: érintett NPI).

1.7 Tervezési és egyéb előírások

A) A tervezési területre vonatkozó tervek

- Vízgazdálkodási terv: Vízgyűjtő gazdálkodási terv társadalmi egyeztetése folyamatban.
  - V/1. Bakony-Vértes körzet vadgazdálkodási terve. Érvényesség: 2014-ig. (Készítését az Országos Vadgazdálkodási Adattár koordinálta.)
  - Ősi Berhida Földtulajdonosi Közösség (19-301810-1-3-0) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényesség: 2017-ig. Kelt: 2007. augusztus. Jóváhagyta: Veszprém Megyei MGSzH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.
  - Balatonfői Vadásztársaság (19-301910-1-4-1) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényesség: 2017-ig. Kelt: 2007. április 4. Jóváhagyta: Veszprém Megyei MGSzH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.
  - A vadászatra jogosultak adott vadászati évre szóló éves vadgazdálkodási tervei.
  - Éves erdőgazdálkodási terv
  - Körzeti erdőterv
  - Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény²
  - Veszprém megye 5/2005. (V. 27.) számú rendelettel jóváhagyott területrendezési terve
- Településrendezési tervek:
- Berhida 112/2006. (X.26.) határozattal megállapított településszerkezeti terv,

---

² Legutolsóként a 2008. évi L. törvénnyel módosított

- Berhida 27/2007. (XII.30.) rendelettel megállapított helyi építési szabályzat és szabályozási terv. a kiegészítés indoka, hogy a helyi építési szabályzat nem településrendezési terv, csak az annak mellékletét képező szabályozási terv.

B) A tervezési területre vonatkozó előírásokat tartalmazó jogszabályok

- Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet
- Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészekről szóló 45/2006. (XII. 8.) számú KvVM rendelet
- A védett és a fokozottan védett növény- és állatfajokról, a fokozottan védett barlangok köréről, valamint az Európai Közösségekben természetvédelmi szempontból jelentős növény- és állatfajok közzétételéről szóló 13/2001. (V. 9.) számú KöM rendelet
- A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény erejénél fogva védett lápok jegyzékéről szóló 8005/2001. (MK 156.) számú KöM tájékoztató
- Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nyújtott agrárkörnyezetgazdálkodási támogatások igénybevételének részletes feltételeiről szóló 61/2009. (V. 14.) számú FVM rendelet
- A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. számú törvény
- A vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadásatról szóló 1996. évi LV. számú törvény
- Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény
- A Nemzeti Vidékfejlesztési Terv alapján az Európai Unió által társfinanszírozott mezőgazdasági területek erdősítéséhez nyújtott támogatás igénybevételének részletes szabályairól szóló 132/2004. (IX. 11.) számú FVM rendelet
- Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az agrár-erdészeti rendszerek mezőgazdasági földterületeken történő első létrehozásához nyújtandó támogatás igénybevételének részletes szabályairól szóló 46/2009. (IV. 16.) számú FVM rendelet

2. Veszélyeztető tényezők

A keleti völgy (Koldustelek) aktuális veszélyeztetettsége kismértékű, de az alkalmasszerűen jelen lévő terepmotorozást, kvadozást a terület kis kiterjedése miatt számottevő potenciális veszélyeztető tényezőnek kell tekinteni. Az elmúlt néhány év tendenciáit figyelembe véve, a völgy ilyen irányú terhelése fokozódik, traktorral, kvaddal és crossmotorral haladnak keresztül az értékes gyepeken. Ugyancsak veszélyeztető tényező, hogy a korábban a kaszálórétre korlátozódó kaszálás a völgyoldalban évről-évre magasabbra „tolódik”, hosszabb távon veszélyeztetve a löszgyepet. Völgyperemi vegyszermentes szegélyek hiányában a környező – nagy kiterjedésű – szántókról a vegyszerbemosódás szintén veszélyeztető tényezőként jelentkezik.

A nyugati völgyben (Séd-völgy, Gelye-völgy) veszélyeztető tényező az adventív fásszárúak (akác, bálványfa) terjedése, valamint a fenntartó kezelés hiányában bekövetkező teljes becserjésedés. Az általánosan jellemzővel szemben, nagyon kis területre korlátozódottan túllegetetés is tapasztalható (könnyen megközelíthető kis részterületen juhok koncentrált jelenléte).

E42	Motocross, kvad
F56	Vegyszerhasználat
I21	Akác terjedése
I26	Bálványfa terjedése
I28	Cserjésedés

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

A tervezési terület közösségi és faji szintű biotikai értékeinek zöme a Berhida–Küngös közöttől keletre fekvő részterület mintegy 10 %-át kitevő Y alakú völgybe visszaszorult forduló.

- A Berhidai-löszvölgyek kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területéhez köthető legfontosabb természetvédelmi célkitűzés e völgy völgytalpi kaszálórétjének extenzív jellegű kaszálással történő fenntartása és a többi élőhely érintetlenségének biztosítása.
- A völgyet szántóterületek övezik, az élőhelyek érintetlenségének biztosításához tartozóan a völgyperemek közelében lévő szántószegélyekben cél egy minimum 25 m széles, kaszált, vegyszermentes mezsgye kialakítása és fenntartása.
- E részterületen további cél az utóbbi években megjelent alkalmasszerű kvadozás és a hulladéklerakás felszámolása.

A Berhida–Küngös közöttől nyugatra fekvő részterület veszélyeztető tényezői közé tartozik a becserjésedés, beakácosodás, invazív fásszárúak térhódítása. A terület egészét tekintve a faj szintű természeti értékek e részterületen jóval kisebb fajszámmal és állománymérettel fordulnak elő. A részterület természetvédelmi célkitűzései így elsősorban az élőhelyek természeti állapotának, ill. az élőhelyek nagyobb ökológiai egységben játszott szerepének megőrzésével, javításával kapcsolatosak.

- Ennek megfelelően el kell érni, hogy a cserjések jelenlegi kiterjedése ne növekedjen. A gyepterületekkel érintkező részek felől fokozatos, mérsékletes cserjeirtást kell elkezdeni, majd a legeltetést ki kell terjeszteni a cserjeirtott területekre. Fontos a részterületen az invazív fásszárúak eltávolítása is (ezek elfordulása mind facsoport, mind kisebb folt, mind nagyobb tömb formájában jellemző).

Ezek alapján a terület rendeltetése:

- A természetes és természet szerű élőhelyek megőrzése, fenntartása – különös tekintettel a síksági pannon löszgyepekre, a sík- és dombvidéki kaszálórétekre és a szubkontinentális peripannon cserjésekre.
- A területen élő védett és fokozottan védett fajok által reprezentált, hazai szinten is egyedülálló életközösség megőrzése.
- A védett növény- és állatfajok állományának, egyedszámának, populációi életképességének megőrzése, különös tekintettel a következő fajokra: leánykőöröcsin (*Pulsatilla grandis*), sugaras zsoltina (*Serratula radiata*), nagyvirágú gyíkfü (*Prunella grandiflora*), vajszerű lednek (*Lathyrus lacteus*), magyar tarsza (*Isophya costata*), keleti pókszőcske (*Poecilimon intermedius*), lápi tarkalepke (*Euphydryas aurinia*).

3.2. Kezelési javaslatok

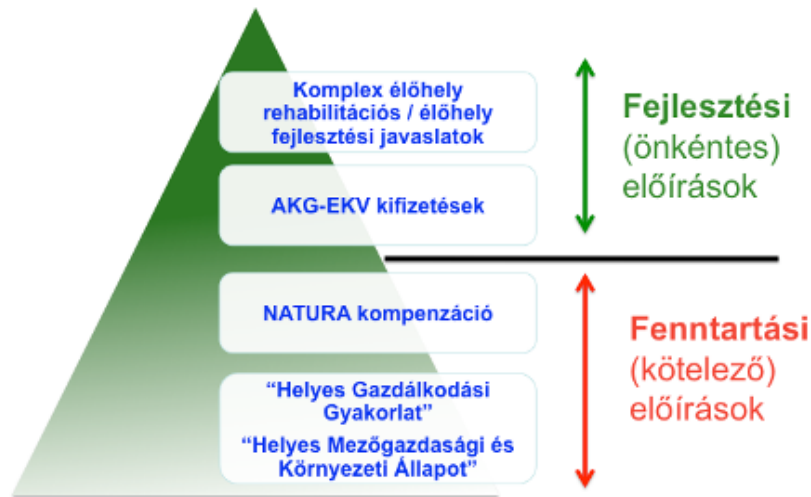
A fenntartási terv ismerteti a tervezési terület Natura 2000 hálózat szempontjából meghatározó botanikai, zoológia értékeit, és az élőhelyekre vonatkozó adatok alapján meghatározza a természeti értékek fenntartása érdekében követendő, illetve javasolt gazdálkodási gyakorlatot. Ezeket a tervben „előírásoknak” nevezzük. Szükséges azonban kiemelni, hogy azok az előírások, amelyek nem képezik részét a jelenlegi jogszabályi rendszernek (pl. 269/2007. Kormányrendelet), nem kötelező érvényűek a gazdálkodók számára, pusztán az érintett Natura 2000 területek élőhelytípusainak megőrzését szolgáló földhasználati ajánlások. A fenntartási tervek kísérletet tesznek arra, hogy meghatározzák azokat az előírásokat, amelyek a jövőben – megfelelő kompenzációs háttér biztosítása esetén – kötelező érvénnyel betartandók lehetnek a gazdálkodók számára. Ezek az előírások azonban csak a későbbi egyeztetések eredményessége (a megfelelő támogatási rendszer kidolgozása) esetén ölthetnek jogszabályi formát, és válhatnak az érintettek számára kötelezővé.

A fenntartási tervben szereplő előírások meghatározása – művelési ághoz kötöten – élőhelytípus szinten történt. A faj- vagy élőhelyvédelmi szempontból azonos kezelést igénylő területegységeket az egyszerűség kedvéért a terv ún. *kezelési egységként* határolja le, és jeleníti meg az 17. sz. térkép mellékletben. A kezelési egységekhez olyan, ún. „harmonizált” listát használtunk, amely művelési áganként eltérő számú, de egységes szerkezetben, kódszámmal ellátva tartalmazza a kiválasztott húsz Natura 2000 területre vonatkozóan a lehetséges előírásokat. A Natura 2000 területek egységes kódszámmal jelzett ún. „harmonizált” előírásai a 20. sz. mellékletben találhatóak.

A kezelési egységekhez rendelt előírások a működést tekintve a következők szerint csoportosíthatók:

1. Fenntartási előírások:
  - jogszabályokban rögzített, kötelező előírások,
  - Natura 2000 kompenzációs előírások (kötelező formában).
2. Fejlesztési előírások és javaslatok:
  - működő támogatási rendszerekhez – az Agrár-Környezetgazdálkodási Programhoz (AKG) és az Erdő környezetvédelmi Programhoz (EKV) – kapcsolt, önkéntes formában működő előírások,
  - komplex élőhely-rehabilitációs és élőhely-fejlesztési javaslatok önkéntes formában.

Az előírások hierarchiáját az alábbi ábra szemlélteti:

1. Fenntartási előírások

A fenntartási előírások betartása azért szükséges, mert ezek révén biztosítható a Natura 2000 hálózat szempontjából fontos fajok, valamint élőhelyek fennmaradása, a területek jelenlegi állapotának megőrzése. Ezek

- részben jogszabályokban („Helyes Gazdálkodási Gyakorlat”, „Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot”) rögzítettek, tehát betartásuk *anyagi ellentételezés nélkül* is kötelező;
- részben a Natura 2000 területekre alkalmazott olyan előírások, melyek esetében az 1698/2005/EK rendelet 38. és 46. cikke alapján a Natura 2000 területen gazdálkodók *kompenzációs kifizetésre* lehetnek jogosultak a földhasználati korlátozásból eredő jövedelemkiesés mértékéig. Ilyen kompenzációs kifizetésben a 269/2007 (X. 18.) Kormányrendelet értelmében már részesülnek a Natura-2000 gyepterületeken gazdálkodók. A fenntartási tervek további kötelező előírásokat határozhatnak meg a szántó, erdő és vizes élőhelyek vonatkozásában, valamint pontosíthatják a gyepterületek előírásait.

Hangsúlyozzuk, hogy a kompenzációt igénylő előírások csak akkor válnak kötelezővé, ha sikerül megteremteni a kifizetések anyagi háttérét.

2. Fejlesztési előírások

A fejlesztési előírások a területek természeti értékeinek növelésére irányulnak olyan gazdálkodási formák ösztönzésével, amelyek a fajok populációjának növekedését, valamint az élőhelyek állapotának javítását célozzák meg. Ezek

- egyrészt olyan, az agrár-környezetgazdálkodási és erdő-környezetgazdálkodási logika mentén, önkéntes vállalat alapján és kifizetés ellenében megvalósítható *új előírások*, amelyek a területi sajátosságok figyelembevételével kerültek kialakításra, és amelyek a gazdálkodási módok meghatározása révén alapvetően a területek kezelésére vonatkoznak;
- másrészt komplex élőhely-rehabilitációs, illetve élőhely-fejlesztési javaslatok, amelyek megvalósulásának eredményeként a terület arculata jelentősen megváltozik, természeti értékessége nagymértékben nő. A célok eléréséhez beruházási, fejlesztési feladatok elvégzése szükséges, ezért ezek is csak önkéntes formában, megfelelő támogatási programok mellett valósulhatnak meg.

Az előírások és a támogatási rendszerek tervezett kapcsolatát az alábbi táblázatban foglaltuk össze:

Előírások	Támogatási forma
Fenntartási előírások	Önálló Natura 2000 kompenzáció formájában
Fejlesztési előírások	Agrár-környezetgazdálkodási, Erdő környezetvédelmi támogatásokkal integráltan
Komplex élőhely rehabilitációs, élőhely fejlesztési javaslatok	Erdősítésre vonatkozó, agrár-erdészeti, nem termelő beruházásokkal, KEOP támogatásokkal integráltan

Egyéb javaslatok

A Natura területek fenntartása érdekében megfogalmazott, a gazdálkodással összefüggő tevékenységeket meghatározó előírások hatásainak az értékelése érdekében monitoring rendszert kell működtetni. E rendszernek biztosítania kell az adatok gyűjtésével, tárolásával, feldolgozásával, elemzésével és megjelenítésével kapcsolatos igényeket úgy, hogy mindezek eredményeként a rendszer alkalmas legyen a Natura területek kialakításakor megfogalmazott célok megvalósulásának a kimutatására, lehetőleg számszerűsített és a területi hatást is megjelenítő formában.

A monitoring rendszer képezi az alapját azoknak a kutatásoknak, melyek természeti értékek megőrzését szolgáló előírások megerősítését, vagy újak kialakítását célozzák. Légcélszerűbb formája ennek az, amikor a konkrét területhasználó (gazdálkodó) bevonásával, a közös érdekek konszenzusán alapuló kutatási program keretében történik a kutatási programnak nemcsak a megtervezése, hanem annak kivitelezése is.

3.2.1. Egységes kezelési előírások

Először minden egyes művelési ág esetében meghatározásra került az összes olyan fenntartási előírás és fejlesztési javaslat, amelyek valamennyi érintett - az adott művelési ághoz tartozó - kezelési egységen betartandóak, illetve javasoltak. Ezt követően a kezelési egységeknél már csak azok az előírások jelennek meg, amelyek a művelési ágankénti egységes előírásokon felül kimondottan csak az adott élőhelytípushoz kötődnek.

A tervezési területen nincsenek olyan előírások, amelyek valamennyi érintett - az adott művelési ághoz tartozó - kezelési egységben előfordulnak.

3.2.2. Kezelési egységekre vonatkozó kezelési javaslatok

KE1 kezelési egység

(1) Érintett élőhelyek

1. **6510 Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)³ / E1 Franciaperjés dombvidéki kaszálórét⁴**

³ Natura 2000 (közösségi jelentőségű) élőhely kódja és neve

⁴ Á-NÉR élőhely kódja és neve

*(2) Gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok
Fenntartási előírások⁵*

Kód	Megnevezés
GY01	Felülvetés nem megengedett.
GY02	Vegyszeres gyomirtás nem megengedett.
GY03	Műtrágyázás nem megengedett.
GY07	Szerves trágyázás nem megengedett.
GY09	Fogasolás nem megengedett.
GY11	Hengerezés nem megengedett.
GY12	Gyepszellőztetés nem megengedett.
GY13	Kiszántás nem megengedett.
GY20	Kizárólag kaszálassal történő hasznosítás.
GY24	A jogszabályellenes, illegális gyepégetést meg kell akadályozni
GY69	Kaszálás június 15. után.
GY77	A gyepet évente csak egyszer lehet kaszálni.
GY83	Szénát a kaszálást követően 1 hónapon belül le kell hordani a területről.
GY88	A gyepterület kaszálása, szárzúzása esetén min. 10 cm-es fűtarló biztosítása.

Fejlesztési előírások

(3) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása

Hosszú ideje kaszálassal fenntartott, sérülékeny élőhely, jelentős biotikai értékekkel. A természetvédelmi célokat szem előtt tartó kaszálás elhagyása, vagy más típusú élőhelykezelés alkalmazása beláthatatlan károkat okozna a védett és Natura 2000 fajok állományaira, ill. a Natura 2000 élőhelyre nézve.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslat

Nincs előírás.

(5) Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslatok

Ld. Fenntartási előírások / GY69

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslat

Erdőtelepítés tilos.

(7) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslat

Fás legelő telepítés nem támogatható.

KE2 kezelési egység

(1) Érintett élőhelyek

---

⁵ A Natura 2000 területekre a teljes kezelési előíráslistát a 20. sz. melléklet tartalmazza

1. **6210 Meszes alapkőzetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (*Festuco-Brometalia*) fontos orchidea-lelőhelyei** / H4 Félsszáraz gyepek és erdőssztyepprétek
2. **6250 Síksági pannon löszgyepek** / H5 Löszpusztarét
3. **40A0 Szubkontinentális peripannon cserjések** / M6 Sztyeppcserjés
4. – / O7 Gyomos száraz gyepek
5. – / P2b Galagonyás-kökényes-borókás cserjések
Spontán cserjésedő-erdősődő területek

(2) *Gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok*

Fenntartási előírások

Kód	Megnevezés
GY21	Legeltetés és kaszálás tilos, a területet kezeletlenül kell fenntartani.
GY32	A fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat nem szabad eltávolítani.

Fejlesztési előírások

–

(3) *A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása*

A biotikai értékek és az élőhelystruktúra megőrzése érdekében a Kezelési Egység területén érintetlenséget kell biztosítani.

(4) *Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslat*

Nincs javaslat.

(5) *Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslatok*

A Koldustelek völgyében, völgytalpi helyzetben előforduló folton a kaszálóréttel együtt történő évi egyszeri kaszálás a KE1-nél részletezett módon engedélyezhető. Mozaikos kivitelezésű kézi kaszálás – évente változó helyen – megengedhető.

(6) *Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslat*

Erdőtelepítés tilos.

(7) *Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslat*

Fás legelő telepítés nem támogatható.

KE3 kezelési egység

(1) *Érintett élőhelyek*

1. – / O7 Gyomos száraz gyepek
2. – / O8 Domb- és hegyvidéki gyomos üde gyepek

(2) *Gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok*

Fenntartási előírások

Kód	Megnevezés
GY01	Felülvetés nem megengedett.
GY02	Vegyszeres gyomirtás nem megengedett.
GY03	Műtrágyázás nem megengedett.
GY05	Tápanyag-utánpótlás csak a legelő állatok által elhullajtott ürülekéből származhat, trágya kijuttatása tilos.
GY19	Legeltetéssel és szükség esetén tisztító kaszálassal történő hasznosítás.
GY24	A jogszabályellenes, illegális gyepégetést meg kell akadályozni
GY34	A terület túllegetése tilos.
GY43	A legeltetés április 24. és október 31. között lehetséges.
GY66	Legeltethető álla

Fejlesztési előírások

Kód	Megnevezés
GY28	A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell.
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.
GY42	A legeltetési sűrűséget a működési területében érintett NPI-gal egyeztetni szükséges.
GY46	Szakaszoló legeltetés esetén legeltetési terv készítése és egyeztetése az érintett NPI-gal.
GY68	Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár).

(3) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása

A főképp a Berhida–Küngös köztől nyugatra fekvő részterületen előforduló élőhelyekre vonatkozó kezelési javaslatok az élőhelyek természetességi állapotának, ill. az élőhelyek nagyobb ökológiai egységben játszott szerepének megőrzését, javítását célozzák. Ennek megfelelően el kell érni, hogy a cserjések jelenlegi kiterjedése ne növekedjen. Az élőhelystruktúra megőrzése, a cserjésedés féken tartása leginkább – túllegetést kerülő – juhlegeltetéssel biztosítható.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslat Nincs.

(5) Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslatok Nem megközelíthető foltokon nincs kezelés.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslat Erdőtelepítés tilos.

(7) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslat Fás legelő telepítés nem támogatható.

KE4 kezelési egység

(1) Érintett élőhelyek

1. – / P2 Spontán cserjésedő-erdősődő területek

(2) Gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok

Fenntartási előírások

Kód	Megnevezés
GY24	A jogszabályellenes, illegális gyepégetést meg kell akadályozni

Fejlesztési előírások

Kód	Megnevezés
GY25	A területen lévő cserjék irtása és eltávolítása kötelező.
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.
GY31	A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerint érintett NPI-nak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket cserjefoltokat a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetni kell.

(3) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása

A kezelési javaslatok azt célozzák, hogy a cserjések jelenlegi kiterjedése ne növekedjen, ill. csökkenjen a kezelési egység területén. A gyepterületekkel érintkező részek felől fokozatos, mérsékletes cserjeirtást kell elkezdeni, majd a legeltetést ki kell terjeszteni a cserjeirtott területekre.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslat

Nincs javaslat.

(5) Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslat

Kis kiterjedésű foltjait meg kell hagyni, azoknak érintetlenséget kell biztosítani, annak érdekében, hogy az erőteljesen visszaszorult gyepelőfordulások ne számolódjanak fel végérvényesen.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslat

Erdőtelepítés tilos.

(7) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslat

Fás legelő telepítés nem támogatható.

KE5 kezelési egység

(1) Érintett élőhelyek

1. – / P2b × S6 / Spontán cserjésedő-erdősődő területek × Nem őshonos fajok spontán állományai

(2) Gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok

Fenntartási előírások

Kód	Megnevezés
GY24	A jogszabályellenes, illegális gyepégetést meg kell akadályozni
GY26	Inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező.
GY31	A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerint érintett NPI-nak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket cserjefoltokat a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetni kell.

Fejlesztési előírások

Kód	Megnevezés
GY19	Legeltetéssel és szükség esetén tisztító kaszáással történő hasznosítás.
GY27	Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén inváziós fásszárúak vegyszeres irtása, a területileg illetékes KÖTEVIFE engedélye alapján lehetséges.
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.

(3) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása

Az élőhely fenntartási javaslatok a cserjések térfoglalásának csökkentését és a tájidegen fásszárúak visszaszorítását célozzák. A hatékonyság érdekében a vegyszert is alkalmazó kézi irtás is választható, melyet lehetőség szerint a vegetációs időszak kezdetén (április-május) kell elvégezni. A honos fajokból álló cserjés kiterjedését is vissza kell szorítani (maximum a folt területének 50%-a legyen a cserjés területfoglalása), a cserjeirtást a gyepterületekkel érintkező részeken indítva.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslat

Nincs javaslat.

(5) Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslat

Nincs javaslat.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslat

Erdőtelepítés tilos.

(7) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslat

Fás legelő telepítés nem támogatható.

KE6 kezelési egység

(1) Érintett élőhelyek

1. – / R2 Tájidegen fafajokkal elegyes erdők részben túlélt/betelepült cserje- és gyepszinttel

(2) Gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok

Fenntartási előírások

–

Fejlesztési előírások

Kód	Megnevezés
E65	<p>Az intenzíven terjedő fáfajok elleni vegyszer használata során a következő előírásokat kell érvényesíteni:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyagot kell keverni. • Javasolt alkalmazási idő: július-augusztus. • Alkalmazás – a fásszárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – kizárólag fainjektálással. • Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják. • Csak erdészeti felhasználásra is engedélyezett készítményeket lehet alkalmazni az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában. • Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer. • Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében alkalmazható levélen felszívódó gyomirtó, de csak csöppenésmentes kijuttatással. <p>Vegyszeres védekezés esetén legalább 10 munkanappal a tervezett védekezés megkezdése előtt írásban kell értesíteni, az érintett hatóság illetékes szervét, megjelölve a beavatkozás tervezett helyét és időpontját.</p>

(3) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása

Az élőhely fenntartási javaslatok a tájidegen fásszárúak visszaszorítását célozzák, vegyszert is alkalmazó kézi irtással, melyet lehetőség szerint a vegetációs időszak kezdetén (április-május) kell elvégezni.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslat

Invazív idegenhonos fajok visszaszorításával a potenciális erdőtársulás visszaalakítása.

(5) Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslat

Nincs javaslat.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslat

Nem releváns.

(7) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslat

Fás legelő telepítés nem támogatható.

KE7 kezelési egység

(1) Érintett élőhelyek

1. – / S1 Akácok

(2) *Gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok*

Fenntartási előírások

Kód	Megnevezés
E05	Erdészeti szempontból tájidegen fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése a teljes területen.
E09	A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmét figyelembe véve jelölhetők ki.
E39	A fakitermelés elvégzésére idő- és térbeli korlátozást kell megállapítani.
E49	Idegenhonos fafajú faállomány csak természetesen újítható fel.

Fejlesztési előírások

Kód	Megnevezés
E46	Felújítás csak táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállomány típusal történhet.
E47	Őshonos fafajú faállomány csak táj- és termőhelyhonos fa- és cserjefajokkal újítható fel.
E57	Az idegenhonos és tájidegen fafajú faállományok véghasználata és felújítása során hangsúlyt kell fektetni a természetes cserje- és lágyszárú szint kíméletére, valamint a talajtakaró megővésére.

(3) *A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása*

A fenntartási javaslatok célja, hogy az állományokban mesterséges felújítás ne történjen, ill. az esetleges beavatkozások a környező élőhelyeket ne veszélyeztessék.

(4) *Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslat*

A fejlesztési előírások a homogén akácok átalakítását célozzák természetes, vagy természetközeli állományokká, mely cél elérése lehetőséget teremthet a természetes életközösségek visszatelepülésére.

(5) *Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslat*

Nincs javaslat.

(6) *Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslat*

Nem releváns.

(7) *Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslat*

Fás legelő telepítés nem támogatható.

KE8 kezelési egység

(1) *Érintett élőhelyek*

1. – / T1 Egyéves szántóföldi kultúrák

(2) *Gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok*

Fenntartási előírások

Kód	Megnevezés
SZ10	Szántóföldön trágyaszarvas kialakítása tilos.

Kód	Megnevezés
SZ13	A parcella szélein legalább 20 m széles növényvédő szer mentes táblaszegélyt kell hagyni, ahol szükség esetén mechanikai gyomirtást kell végezni.
SZ40	Fás szárú energetikai ültetvény, energiafű, kínai nád, olasz nád telepítése tilos.
SZ41	Fóliásátrás és üvegházhasználat tilos.

Fejlesztési előírások

–

(3) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása

A tervezési terület legfontosabb biotikai értékeit tartalmazó völgyét szántóterületek övezik, az élőhelyek érintetlenségének biztosításához tartozóan a völgyperemek közelében lévő szántószegélyekben kaszált, vegyszermentes mezsgyét szükséges kialakítani és fenntartani.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslat

Nincs javaslat.

(5) Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslat

Nincs javaslat.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslat

Erdőtelepítés tilos.

(7) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslat

Fás legelő telepítés nem támogatható.

3.2.2. Élőhely-rekonstrukció és élőhelyfejlesztés

Nincs.

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

A megőrzendő fajok esetében a fenti élőhelykezelési előírások maradéktalan betartása biztosítja az állományok fennmaradását (a jelenlegi kaszási mód, ill. a völgyoldal kezeletlensége által biztosított kezelésbeli mozaikosság miatt ez a magyar tarszára is igaz).

3.2.4. Kutatás, monitorozás

Az irányelvek a Natura 2000 területekre monitorozási és kutatási feladatokat is előírnak. A közösségi jelentőségű fajok és természetes élőhelyek védelmi helyzetének rendszeres ellenőrzése céljából azok állományát, hazai elterjedését és természetvédelmi állapotát rendszeresen ellenőrizni kell, és különleges figyelmet kell fordítani a közösségi jelentőségű fajok és élőhely típusok kutatására. Az Európában vadon élő madárfajok állományának védelméhez, kezeléséhez és hasznosításához szükséges kutatást is elő kell segíteni. A monitorozás tekintetében még nincsenek egységesített előírások és módszerek, de a hazánkban 1997-óta működő Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer keretében kidolgozott mintavételi eljárások jó alapot nyújtanak majd a Natura 2000 területek monitorozásához.⁶

⁶ http://edktvf.zoldhatosag.hu/tartalom/termved/tv_natura.html 2009-12-18 alapján

3.2.4.1. Faj szintű monitorozás

A területen előforduló közösségi jelentőségű fajok és a fokozottan védett, valamint az *Ajuga laxmannii*, *Anemone sylvestris*, *Lathyrus lacteus*, *Pulsatilla grandis*, *Pulsatilla pratensis subsp. nigricans*, *Sonchus palustris* és *Poecilimon intermedius* fajok ismert és potenciális előfordulásainak vizsgálata indokolt. Ezek felmérését évi rendszerességgel javasolt elvégezni, pontfedvények létrehozásával [növényeknél tö/po likor mon, gerinctelen állatfajok esetében állománysúlypont középpontjának rögzítésével; állatfajoknál becsült egyedszámok megadásával.]

3.2.4.2. Község szintű monitorozás

- *Salvia nemorosae-Festucetum rupicolae*, *Euphorbia pannonicae-Brachypodietum pinnatae* és *Pastinaco-Arrhenatheretum* növény-társulások közösségi szintű vizsgálata javasolt 3 évente, NBmR protokoll szerint.
- Egyenesszárnyúak- és lepkék közösségi szintű vizsgálata 3 évente, Biodiverzitás-monitorozó Rendszer protokollja szerint javasolt.

3.2.4.3. Élőhely szintű monitorozás

A jelen program során létrehozott Á-NÉR élőhely-térképet rendszeresen aktualizálni kell, lehetőség szerint 6 évente történő visszatéréssel (a Natura 2000 összefoglaló országjelentésekhez igazítva).

3.2.4.4. Területkezelések hatásainak monitorozása

A területen folyó kezelésekről eseménymaplót kell vezetni, azokat a Természetvédelmi Információs Rendszer megfelelő moduljában kell rögzíteni.

Völgytalpon lévő, kaszált és völgyoldalban lévő kezeletlen fűszáraz gyepek és erdőssztyepprért foltok összehasonlító vizsgálata javasolt, megfelelő indikátor szervezetek kiválasztásával. Javaslat az indikátor szervezetekre a területen: növényzet (cönológiai felvételezés), egyenesszárnyúak, lepkék, futóbogarak, pókok.

Legeltetett, kezeletlen és cserjeirtott száraz gyepek összehasonlító vizsgálata indokolt. Javasolt indikátor taxonok: növényzet (cönológiai felvételezés), pókok, egyenesszárnyúak, lepkék, futóbogarak.

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogszabályok és a tulajdonviszonyok függvényében

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenlegi működő agrártámogatási rendszer

Az Unió csatlakozást követően hazánk támogatási rendszere a többi tagállaméhoz harmonizáltan alakult ki. Ez vonatkozik az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekre is.

SAPS – egyszerűsített területalapú támogatás

Az EMOGA Garancia részlegéből minden hasznosított mezőgazdasági terület jogosult az egységes területalapú támogatásra. A hasznosított mezőgazdasági terület hazánkban a művelt szántó és gyepterületekre vonatkozik, melyek a MePAR rendszerben támogatható területként vannak nyilvántartva. Az egységes területalapú támogatás (Single Area Payment Scheme – SAPS) feltétele a terület művelésben tartása, valamint 2009-től a Kölcsönös Megfeleltetés (KM) rendszerének betartása.

Kölcsönös Megfeleltetés

A Kölcsönös Megfeleltetés (KM) egy harmonizált jogszabályi környezetet jelent, valamint gazdálkodási alapkövetelményeket foglal magába, mely rendszer bevezetése minden tagállam számára kötelező. A KM részét képezi többek között a Natura 2000 területeken való gazdálkodás feltételeinek a betartása is. Jelenleg a 269/2007 sz. kormányrendelet által meghatározott feltételrendszerek betartása kötelező, mely kizárólag gyephasznosítású területeken van hatályban. Ezeknek a feltételeknek a betartása nem csupán a Natura 2000 területekre járó kompenzációs támogatás folyósításának feltétele, hanem a SAPS támogatásé is.

Natura 2000 területek támogatása

Az 1698/2005 EC Tanácsi rendelet 38.§ alapján vidékfejlesztési forrásból kompenzációs kifizetés adható a kijelölt Natura 2000 területen gazdálkodók számára. Tekintettel arra, hogy a 269/2007 számú kormányrendelet alapján jelenleg gyepterületekre vannak hatályban földhasználati korlátozások, a 38.§ alapján a kijelölt Natura 2000 gyepterületek kompenzációs támogatásban részesülnek, melynek mértéke 38 Euro/ha.

Egyéb támogatások

Natura 2000 program a hazai vidékfejlesztési programozásba integráltan került beépítésre és az alábbi támogatási programokban is előnyt élveznek ezek a területek:

- agrár-környezetgazdálkodási támogatás
- nem termelő beruházások
- erdő-környezetvédelmi támogatások
- 1. tengelyes támogatások

A fenntartási tervek szerepe a jelenlegi támogatási rendszerben.

Egyes vidékfejlesztési támogatások a Natura 2000 területekre vonatkozóan a fenntartási tervekhez kötötték a támogatási részvételt. A mezőgazdasági földterület első erdősitése jogcím, valamint az agrár-erdészeti rendszerek jogcím, melyek művelési ág váltással járó támogatások, csak abban az esetben engedélyezik Natura 2000 területen a támogatás igénylését, ha az a fenntartási tervvel összhangban van. A fenntartási tervek ilyen módú alkalmazása biztosítja azt, hogy az Uniós pénzek megfelelően hasznosulnak, nem hatnak egymás ellen, valamint kiküszöbölik azt, hogy a Natura 2000 területeken esetlegesen éppen Uniós forrásból történjen károsodás.

3.3.1.2. *Javasolt agrártámogatási rendszer*

Kifejezetten Natura 2000 területekre jelenleg csupán a 269/2007 számú kormányrendelet alapján van kompenzációs kifizetés. Az ebben a rendeletben meghatározott földhasználati előírások betartása minden Natura 2000 gyepterületen kötelező. Látható azonban, hogy jelenleg nincsen hatályban szántó, erdő, halastó művelési ágú, valamint egyéb természetvédelmi szempontból fontos élőhelyre (láprét, vizes élőhelyek stb.) kidolgozott földhasználati előírás, illetve ez alapján kompenzációs kifizetés. Ebből adódóan ezen területekre csupán az egyéb földhasználati korlátozások (nitrát területekre, védett területekre vonatkozó) vannak érvényben, speciális faj és élőhelyvédelmi intézkedések nincsenek.

A gyepterületekre vonatkozó földhasználati korlátozások olyan alapvető előírásokat fogalmaznak meg, melyek betartása minden hazai gyepterületen elengedhetetlen, a természeti értékesség fenntartása érdekében. Ez a rendelet azonban az általánosságából adódóan nem tud kezelni olyan speciális területi problémákat, melyek a Natura 2000 hálózat esetében fontosak. Ebből adódóan a fenntartási tervek egyik legnagyobb hozadéka az a területiségből eredő specialitás, mely megfelelően képes megalapozni a speciális kezelési irányokat. Ezen túlmenően a fenntartási tervek egy, a jelenleginél pontosabb, a területek igényeihez jobban igazodó támogatási rendszer megalapozását is hivatottak előkészíteni, és szakmailag megfelelően alátámasztani.

Figyelembe véve a Natura 2000 területekre meghatározott célokat, a fenntartási tervek feladata több szintű:

- a jelenlegi állapot szinten tartását célzó előírások meghatározása
- a jelenlegi állapot jobbítását célzó előírások meghatározása
- élőhelyrekonstrukciós irányok meghatározása

Természetesen a fenti szempontok kifejezetten az élőhelyek számára fontos irányokat mutatják be, és a fenntartási tervnek ennél jóval többet kell tartalmaznia, például a monitoring rendszerre tett javaslatot, illetve nem lehet elfelejteni a társadalmi konszenzus kialakítását sem.

A támogatások javasolt területi rendszere

A Natura 2000 területek legkisebb tervezési egysége az élőhely, illetve az élőhely folt. Ez az az egység, mely ökológiai szempontból homogén egységet képez, illetve jelölő élőhely esetén is ezek a foltok kerültek azonosításra. A jelölő növény és állatfaj esetében is élőhely szintű azonosítás történt fajvédelmi szempontból, mely állatok esetén több élőhely típust is érinthet. Mind az adatgyűjtés, mind a monitoring élőhely szinten értelmezhető.

A földhasználat esetében a területi egység az ún. *Kezelési egység*, amely azokat az élőhely foltokat nevesíti, melyek egységes kezelése indokolt, illetve amely élőhelyek esetében a célok eléréséhez a földhasználati előírások nem különülnek el. A *kezelési egységek* a Natura 2000 területeket általában nagyobb tömbökbe aggregálják, azonban előfordulhat olyan élőhelyfolt is, amely két kezelési egységbe tartozik. A kezelési egység szerepe és jelentősége a földhasználati előírások területhez rendelésénél nyilvánul meg.

A kezelési egységhez az alábbi földhasználati előírások tartoznak:

- kötelező előírások
- ajánlott/elvárt előírások
- komplex élőhely rehabilitációs/ élőhely fejlesztési előírások

A területiség esetében külön figyelemmel kell lenni a jelenlegi területalapú támogatási rendszer működésére, mely a hasznosított mezőgazdasági területeket veszi alapul. Natura 2000 területek támogatása esetében éppen azok a területek lehetnek értékesek, illetve fejlesztésre javasoltak, melyek jelenleg nem minősülnek hasznosított területnek (belvizes foltok, becserjésedett gyep, felhagyott szántó területek). Ennek az ellentétnek a feloldása alapvetően határozza meg a Natura 2000 területek fenntartásának és fejlesztésének a sikerét.

A Natura 2000 terület lehetséges támogatási szintjei

Kötelező szint

Ezek azok a javasolt előírások, amelyek betartása indokolt a terület jelenlegi állapotának megőrzése érdekében. A fő területhasználati irányok meghatározása mellett olyan előírások meghatározása célszerű, melyek betartása alapvetően meghatározza a fajok, valamint az élőhelyek fennmaradását (pl.: gyepek művelési ág fenntartására való kötelezés, a területéről vízvezetés tiltása stb.).

Az 1698/2005 EC rendelet 38.§-a alapján kompenzációs kifizetésre jogosultak a Natura 2000 területen gazdálkodók a földhasználati korlátozásból eredő jövedelemkiesés, valamint többletköltség mértékéig. Ez a jogszabályi háttér a Natura 2000 hálózat alapszintű fenntartásához szükséges. Jelenleg 269/2007 számú kormányrendelet képezi a 38.§ alapján jogosult kifizetés alapját.

A kötelező szint minden Natura 2000 területen gazdálkodó földhasználóra kötelező érvényű.

Önkéntes szint

A második előírás szint már a területek természeti értékeinek a növelésére irányul, olyan gazdálkodási formák ösztönzése mellett, melyek a fajok populációjának növekedését, valamint az élőhelyek állapotának javulását célozzák meg. Ebben a kategóriába az agrár-környezetgazdálkodási logika mentén, önkéntes vállalkozás alapján, de a területi sajátosságok figyelembe vételével tervezzük az előírások meghatározását. Ebben a kategóriában kizárólag területkezelésre vonatkozó, gazdálkodási módot meghatározó előírások tartoznak.

A Natura 2000 területek értékességének növelése érdekében, speciális előírások kidolgozása mellett önkéntes programban való részvétellel lehet a gazdálkodókat ösztönözni arra, hogy a jelölt fajok és élőhelyek állapotának javításában aktívan részt vegyenek. Az önkéntes szinten már kezelni kell az egyediséget, illetve a területen belül azonosítani kell az eltérő célokat, és az ahhoz rendelt földhasználati előírásokat.

Komplex élőhely rehabilitációs/ élőhely fejlesztési előírások

A harmadik típusú előírások az önkéntes szinten belül megjelenő speciális előírások, melyek a területek vonatkozásában a legjelentősebb változást jelentik. Olyan terület-, tájhasználat-

váltási, illetve élőhely rekonstrukciós, rehabilitációs prioritások, irányok tartoznak ide, melyek eredményeként a terület arculata jelentősen megváltozik, természeti értékessége nagymértékben nő. Ebbe a kategóriába inkább prioritások, elérni kívánt célok kerülnek megfogalmazásra, melyek eléréséhez beruházási, fejlesztési feladatok elvégzése szükséges.

A fenntartási tervek jelenlegi formájukban alapvetően az önkéntes szint szakmai megalapozását, terület-szintű de finálását szolgálják.

3.3.2. A javasolt Natura 2000 kifizetés integrálása egyéb támogatási programokkal

Figyelembe véve a jelenleg működő támogatási rendszereket, illetve azok egymásra épülését, indokolt a Natura 2000 támogatások esetében az integrált megközelítés elvét alkalmazva több támogatás harmonizálását megcélozni. A támogatások között a jelenlegi struktúrában is fellelhető az egymásra épülés, ennek továbbfejlesztése a források hatékonyabb felhasználását eredményezheti. Az integrálás alapvető célja a kettős finanszírozás elkerülése, valamint a jogszabályi környezet, adminisztráció harmonizálása.

Az említett kategóriák mellett a jelenleg működő támogatások figyelembevételével az alábbi kapcsolódási pontok kidolgozása javasolt:

Kötelezően betartandó/tiltott előírások	Önálló Natura 2000 támogatás formájában
Ajánlott/elvárt előírások	Agrár-környezetgazdálkodási, Erdő környezetvédelmi támogatásokkal integráltan
Komplex élőhely fejlesztési előírások	Erdősítésre vonatkozó, agrár-erdészeti, nem termelő beruházásokkal, KEOP támogatásokkal integráltan

Ennek az integrált megközelítésnek az elemei a jelenlegi vidékfejlesztési rendszerben már láthatók, hiszen például a *mezőgazdasági földterület első erdősítése* intézkedés, ami felfogható egy komplex területfejlesztési előírásnak, csak abban az esetben támogat bármilyen erdősítést, amennyiben erre vonatkozó területi prioritás a Natura 2000 fenntartási tervben meghatározásra került.

A különböző intézkedések együttes alkalmazása mellett a Natura 2000 területekre jelentős forrás biztosítható abban az esetben, ha a gazdálkodó számára a támogatási programokban való részvételnek több lehetősége is adott. Ezt azonban csak úgy lehet hatékonyan lebonyolítani ha – alkalmazva a Nyugat-Európában működő példákat – akkreditált szakértők bevonásával tervezik meg a gazdálkodók a támogatások optimalizálását célzó földhasználati stratégiájukat.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

Területileg érintett földhasználók, területkezelők számbavétele, elemzése, tájékoztatása, előzetes konzultáció és egyeztetés az alábbi módon valósult meg:

Eszköz típusa	Dokumentum	Időpont	Érintettek
---------------	------------	---------	------------

	típusa		
2 félig strukturált interjú	jegyzőkönyv	2009.02.06	Berhidai Önkormányzat, Falugazdász
Interjúval egybekötött terepbejárás	jegyzőkönyv	2009.02.06.	Természetvédelmi őrk és falugazdász
Telefonos egyeztetés	jegyzőkönyv	2009.04. hó	Balatonfői Szövetkezeti Szolgáltató Zrt.
Ötletbörze	emlékeztető	2009.07.07.	Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság
Önkormányzati hirdetőtábla	önkormányzati igazolás	2009.08. hó	Berhidai Önkormányzat
Egyeztetési anyag megküldése levélben	levél, tervanyag	2009.08. és 11. hó	Hivatalos szervek
Egyeztető fórum	jelenléti ív és emlékeztető	2009.08.31.	Berhidai Önkormányzat Falugazdász 2 Gazdálkodó Balaton-felvidéki NPI
Újságcikk a helyi sajtóban	újsághír	2009. 11. hó	Berhidai lakosság

A széles körű kommunikációnál alkalmazott technikák az alábbiak:

Eszköz típusa	Dokumentum típusa	Időpont	Érintettek
Honlap	www.naturaterv.hu	2008. 12. hónaptól	Minden érdeklődő
Szórólap általános/területi	2000 példány a 20 mintaterületen	2009. 02. hónaptól	Összes/Területi érintettek
Nyomatott kiadvány	6000 példány a 20 mintaterületen	2009. 11. hó	Gazdálkodók

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

A kommunikáció címzettjeinek körét az interjúk alapján készített érintett elemzési módszer segítségével határoztuk meg. A Berhidai-lőszölgvény Natura 2000 terület kapcsán a kulcsérintettek Berhida önkormányzata, a földtulajdonosok, a helyi gazdálkodók és az illetékes falugazdász, a Balatonfői Szövetkezeti Szolgáltató Zrt, valamint a Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatósága. Kiseb mértékben érintett a település lakossága is. Az alábbiakban az érintettek ismertetésére kerül sor, hogy miként kapcsolódnak a Natura 2000 területéhez:

- *Berhidai Önkormányzat:* lakott, vagy ipari terület jelenleg nem határos a Natura 2000 területen, s a jövőben sem terveznek ennek irányába bővítést a közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területtel. A helyrajzi számos lista (45/2006. (XII.8.) KvVM rendelet) alapján azt az információt kapták, hogy a 0112/7-es hrsz Berhida önkormányzatának tulajdonában van (Séd-partja), de arról nincs információ, hogy ezzel a területtel az önkormányzatnak milyen tervei vannak. Az önkormányzat tervezi egy Küngössel közös szélerőmű-park kialakítását, amelynek kapcsán a földtulajdonosokkal már megegyeztek, jelenleg az áramszolgáltatóval és a beruházóval zajlik a tárgyalás, az érintett terület ugyanakkor nem része a Natura 2000 területnek, hanem attól távolabb 2 km-re tervezett beruházás.

- *Földtulajdonosok:* a Berhidai-löszvölgyek Natura 2000 kijelölése szinte kizárólag magántulajdonosokat érint (kivétel a már említett Séd-partja, ahol egy-egy helyrajzi számon az önkormányzat, illetve a Közép-Dunántúli KÖVIZIG is érintett). Az érintett területek zöme korábban a Balatonfői Tsz-hez tartozott, a tsz megszűnése után került tagosításra. Így egy-egy helyrajzi számon akár több tíz tulajdonos is osztozik (osztatlan közös tulajdonú ingatlanok).
- *Gazdálkodók, falugazdász:* a településen jelenleg viszonylag kevesen gazdálkodnak, s különösen kevesen foglalkoznak állattartással, ami a Natura 2000 terület szempontjából (a kívánatos legeltetés miatt) kulcsfontosságú volna. A városban kb. 25-30 db-os szarvasmarha-állomány, és körülbelül 30 anyakoca található, a környező gyepterületeket egy-egy nagyobb juhállománnyal legeltetik, amit Ősiből, illetve Balatonkeneséről hajtanak át (összesen kb. 2000 birka). Berhidáról senki nem igényelt a Natura 2000 gyepterületre támogatást. (2009-ig)
- *Balatonfői Szövetkezeti Szolgáltató Zrt.:* a Natura 2000 kijelölés hatálya alá tartozó helyrajzi számok közül kettőben érintett, az egyik területen kb. két hektáron maga folytat gazdálkodást, a fennmaradó hányadon pedig leányvállalata, az Apát-Agro Bt., míg a másik helyrajzi számon művelés alól kivett területek találhatók zömmel. Mivel a Zrt. a Balatonfői Tsz jogutódjaként működik, a jelenleg használt területeket többnyire visszabérli vagy visszavásárolta a tulajdonosoktól, ugyanakkor háztáji juttatásként területhasználatot engedélyez más környékbeli gazdálkodóknak is.
- *Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság:* a Natura 2000 hatálya alá tartozó két terület közül, természetvédelmi szempontból, a Bika-rét a kevésbé problémás. A rétet jelenleg kaszálóként hasznosítják, a kaszálás megfelelő időben és megfelelő technológiával történik, fenntartása kívánatos. A löszvölgyet intenzív szántók övezik, amelyekből nem kizárt a tápanyag-bemosódás. Ezért kívánatos volna egy néhány méteres puffterületet képezni a szántók szélén. A Séd-parti területen jelenleg nem folyik kezelés, ezért a völgy fokozatosan cserjésedik, beerdősül, s jelentős az idegenhonos fajok (ezüst juhar, akác) terjedése. A legfontosabb intézkedés a cserjésedés fokozatos visszaszorítása volna.
- *Berhida lakossága:* érintettségük elsősorban azért lehet számottevő, mert főleg az elszegényedett rétegek különböző haszonvételek révén károsíthatják a természeti környezetet (pl. illegális hulladéklerakás). Ezért kiemelten fontos lehet a Natura 2000 területek értékeinek megismertetése a lakossággal, a területkijelölés elveinek, a program működésének, és a kívánatos területhasználatnak bemutatása szélesebb körben, s ezáltal a szemléletformálás megkezdése, a helyiek büszkeségének felébresztése.

Az interjúk alapján úgy tűnt, hogy a Natura 2000 területkijelölés viszonylag keveseket érint a településen, fennálló konfliktusról nem szereztünk tudomást, s annak kialakulása sem várható, mivel a kijelölt területeken nem folyik olyan gazdasági haszonszerzés, ami ellentétben állna a természetvédelmi elképzelésekkel. Az érintettek között jelenleg szoros kapcsolat nem áll fenn. Mivel a Natura 2000 terület korábban nem volt védettség alatt, a település és a BfNPI közötti kapcsolat eddig nem volt túl aktív.

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

Konzultáció országos hatáskörű szervekkel

Az országos szinten érintett államigazgatási szervekkel (mezőgazdasági, erdőgazdasági és vízgazdálkodási témában) a projekt felépítésének megfelelően a projekt vezetői konzultáltak,

a kapcsolattartás e szervekkel a projekt során folyamatos. A konzorcium vezetői az FVM-mel (2008.11.03. Kiss Zoltánnal), az MgSZH Erdészeti Igazgatóságával (2009.03.11. és 2009.03.23. Wisnovszky Károllyal) és a VKKI által megbízott ÖKO Zrt.-vel (2009.03.17. Rákosi Judittal) tartottak egyeztetéseket.

Egyeztetés területi és helyi hatáskörű szervekkel

A fenntartási terv egyeztetési anyagát a következő területi és helyi szervek és szervezetekkel szükséges egyeztetni az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) számú kormányrendelet 4. §.szerint:

- területi államigazgatási szervek,
- nemzeti park igazgatóságok,
- települési önkormányzatok,
- érintett földrészletek tulajdonosai, vagyongazdálkodói, gazdasági érdekképviselői szervek,
- környezet és természetvédelmi célra alakult társadalmi szervezetek.

Az elkészült tervváltozat egyeztetése céljából az alábbi két fő egyeztetési módszert alkalmaztunk:

1. Az egyeztetés anyag digitális adathordozón (CD) postai úton való megküldése az érintetteknek (ún. „hivatalos egyeztetés”) azzal a kéréssel, hogy a tervváltozatot írásban véleményezzék megadott határidőre. Elsődleges érintett kör: területi államigazgatási szervek, nemzeti park igazgatóságok, települési önkormányzatok.
2. Az egyeztetés anyag digitális adathordozón (CD), vagy nyomtatott formában postai úton, vagy e-mailen való megküldése az érintetteknek (kérésüknek megfelelően) azzal a kéréssel, hogy a tervváltozatot a megrendezett egyeztető fórumon szóban véleményezzék. Elsődleges érintett kör: terület tulajdonosai, vagyongazdálkodói, gazdálkodók, civilek.

1. Hivatalos egyeztetés: 2009.08.18.- 09.15.

Megszólított véleményező	Véleményt küldött
Berhida Város Önkormányzata	-
Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság	-
Közép-dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság Közép-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség	+
Veszprém Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Földművelésügyi Igazgatóság	+
Veszprém Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság	-
Veszprém Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	+
Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Veszprém Megyei Kirendeltség	+
Veszprém Megyei Földhivatal	+
Veszprémi Bányakapitányság	+
Közép-Dunántúli Regionális Államigazgatási Hivatal	+

A beérkezett véleményeket táblázatban rögzítettük, feldolgoztuk, és ezt követően a szakértői és megbízási mérlegelés alapján a tervváltozatba beépítettük.

2. Egyeztető fórum: 2009.08.31. Berhida, Polgármesteri Hivatal

Meghívottak	Megjelentek
Berhida Önkormányzata	1 fő
Gazdálkodók (1 fő)	2 fő
Falugazdász	1 fő
Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság	2 fő

Az érintett település műszaki és környezetvédelmi ügyekért felelős munkatársán kívül megjelent a falugazdász, Bika-rétet jelenleg használó gazdálkodó házaspár, illetve az érintett NPI munkatársai. A tervező és a jelenlévő nemzeti park munkatársai egyetértettek abban, hogy a Bika-réten folyó jelenlegi kezelés (kaszálás) tökéletesen megfelelő, amely az elmúlt évtizedek alatt nagyban hozzájárult ahhoz, hogy a védett értékek fennmaradjanak a völgyben. A quadozás és a völgyoldalak magasabban történő kaszálása az, ami kevésbé kívánatos a területen. A quadozás a terület kezelői szerint is ártalmas, ám nincsenek eszközeik arra, hogy ezt megakadályozzák – az érintett NPI munkatársaival egyeztettek a lehetséges lépésekről. A megbeszélés egy további eredménye, hogy a völgyoldalak kaszálása, amennyiben az nem géppel, hanem a hagyományos kézi kaszával történik, szintén megengedhető, hiszen képes a kívánt mozaikosságot biztosítani. Az elhangzottakat részletesen tartalmazza az elkészült jegyzőkönyv, amely a 21. számú mellékletben olvasható.

A kommunikációs tevékenység részletes beszámolóját és eszközeit a 21. sz. melléklet tartalmazza.